

Alternatibei zirrikitua irekitzeagatik

Zerbait egin beharra izan liteke aurtengo Argia Sarietan garaikurra jaso berri dutenen oinarria. Zapalkuntzaren, bazterkeriaren, ahanzturaren aurrean antolatzearen erabakia hartu izana. Edo ilunetik argia ateratzea, zirrikituak bilatzea eta komunitateari eskaintzea. Balio dezatela sari hauek proiektu eta lan hauei ikusgarritasuna emateko, egin duten eta egiten duten lana ez baita makala. Balio dezatela sari hauek proiektu eta lan hauei merezi duten aitortza egiteko.

Usurbilgo Atxega Jauregian, urtarrilaren 31n, banatu dira Argia Sariak. Antton Mendizabal eskultore donostiarrak 35 urtez garaikurrak ondu eta gero, aurten egin ditu azkenak.

 ITSASO ZUBIRIA ETXEBERRIA DANI BLANCO / ARGIA CC BY-SA

Arrazoiak asko, 2025eko Argia Sariak merezi izateko: kultura komertzialetik harago eta gurera ekarrita, euskal kulturari ertzak atera eta hausnarketara eramateagatik; kultur arloan Euskal Herrian dugun dibertsitatea eta emankortasuna telebista publikora ekartzeagatik; 1936ko gerran eta gerra ostean errepresaliatutakoei eta beren ahaideei duintasuna eta egia ekartzeagatik; eskuin muturraren gorakadaren aurrean ezkerreko kazetaritza eginez informatzeagatik; euskara

haur nafar guztien etxeetara sartzeagatik; eta gure haur eta nerabeei burua altxatzen laguntzeagatik.

IKUS-ENTZUNEZKOA: EITB KULTURA

Euskal kulturgileen lana bistaratzegatik eta Euskal Herriko txoko guztietako proiektuak telebista publikora ekartzeagatik jaso du aurtengo Argia Saria ia hogeituro urteko ibilbidea duen EITB Kultura programak. Hasiara batean, zortzi langile autonomok sortutako saioak ziren, EITBk kontratatu-

ta; telebista bera aritu zen hiruzpalau urtez produkzio lanetan gero, eta berderatzigarren denboraldiari ekin dio orain Berde produkzioak ekoiztetxeak. "1.000tik gora sortzailerari egin diogu elkarrizketa azkeneko hamarkada honetan", adierazi du Leire Ikaran saioaren erredaktoreetako batek. Urte hauetan euskal sortzaileen panorama aldatu ote den galdetuta, zera erantzun du: "Euskal kultur sortzaileen artean badira mitikoak, asko jarraitzen ditugunak, baina aldi berean, irudipena dugu azken urteetan proiektu, areto eta kon-

Goian, ezkerretik eskuinera: Josemi Gastón, Cesar Layana, Asier Kortabarria, Maite Goñi, Xalba Ramirez, Ainhoa Etxebeste, Aizpea Aizpurua, Andrea Bosch, Beñat Parra, Izaskun de Miguel, Miren Ros eta Fermin Sarasa.

Behean, ezkerretik eskuinera: Amets Aranguren, Jose Luis Barredo, Gorka Garcia, Leire Ikarán, Jesus Irujo, Nerea Urbizu eta Beñat Gaztelurrutia.

painia txiki eta usu autogestionatuak ugaritu direla, edo gu behintzat, gehiago heltzen garela beraiengana”.

“Euskaraz artea eta kultura sortzen duen unibertso txiki bat badago, nahiz eta lehen bezala orain ere prekarioa izan eta zailtasunak eduki beren jarduna aurrera ateratzeko”, azaldu du. Narratiboki eta irudi aldetik “zerbait kreatiboa eta zaindua” egiten ahalegintzen dira eta kultur munduan dabilenak edo maite duenak gustuz jasotzen du emaitza. “Foko handietatik kanpo geratzen direnei eman nahi izaten die-

gu lekua, euskara eta lurraldetasuna zainduz”, azpimarratu du.

PRENTSA: IRUTXULOKO HITZA

Eskuin muturraren gorakada ez da, dagoeneko, anekdotikoa, eta hango eta hemengo hedabide kontserbadoreen eskutik diskurtso horiek gure gizartean normalizatzen ari dira, tantakantaka segurtasun ezarekin edo delinkuentzia txikiarekin lotuta egunero jasotzen ditugun albisteen laguntzarekin. Baina nola egin aurre jarrera horiei, arrazakeriari, kazetaritzatik?

“Giza eskubideen aurkako jarrerak ez dira zilegi eta egia kontatzea da gure lana. Gure ardurak da sarri hedabide handi batzuetan kontatu gabe geratzen den beste Donostia horren berri ematea, Donostia feminista, antirrazista... hori”, azaldu digu Beñat Parra *Irutxuloko Hitza*-ko zuzendariak.

“Kaleko Afari Solidarioak eta kale egoeran dauden gazte migratzaileak besterik gabe delinkuentziarekin lotzea ez dut uste zuzena denik eta horrek ondorioak ditu. Kazetaritzak erantzukizun handia du gizartean eta

gu ahalegintzen gara arazoari ikuspegi globalagoa ematen, beti ere tokikotik; eta konponbide integralak planteatzen dituztenei, auzo elkarteei, eta abar, ahotsa ematen”, gehitu du.

Hogei urte betetzen ditu aurten *Iru-xuloko Hitza*-k eta saria “ilusio handiarekin” jaso dutela aitortu digu Parrak. “Ez dugu lan egiten sari bat jasotzeko, noski, baina izugarritzko aitortza da”.

ENTZUNEZKOA: BADA!BIL PODCASTA

Abiadura bizian doan gizarte honetan makinak gelditzeko proposamena luzatu digu Hiru Damatxok ekoiztutako podcast honek. Gerediaga elkartearen eta EITBren hitzarmena du oinarrian bigarren denboraldia ondu duen saioak, Durangoko Azokaren babesean. Euskal kultura ez dago salbuetsita merkatuaren logika eta abiaduratik eta BaDA!-bil saio bakoitzak balazta zapaldu eta hausnarketara, hizketara, entzutera garamatza. Euskal kulturagintzako eragile eta sortzaileak bildu ditu mahaia- ren bueltan Amets Aranguren, eta bidaiatu dugu kultur transmisioaren, adimen artifizialak dakartzen egoeren, prekaritatearen eta abarren inguruko eztabaidetan barrena.

“Azokak bere baitan biltzen ditu salmenta eta *mainstream*-a, baina kultura hortik harago doan zerbait bezala ulertzen dugu eta Amets Aranguren trebezia eta inplikazio handiz bideratu ditu gaiak promozio logiketatik aterata”, azaldu digu Lander Arretxea Hiru Damatxoko kideak.

2023ko Durangoko Azokaren atarian egin zituzten lehen mahai-inguruak eta orduko hartan sortzaile gazteei eman nahi izan zitzaizkien hitza. “Bigarren denboraldi honetan belaunaldi bat baino gehiago bildu eta nahastu nahi izan ditugu elkarrekin euskal kulturaren panoramaz azalean geratu gabe eta patxadaz hitz egin ahal izateko”, azaldu du Arretxeak.

Kulturzaleon gozamenerako pilulok dastatzeko: www.eitb.eus/eitbpodcast/jakintza/kultura/badabil

INTERNET: OROIBIDEA

Frankismoak 36ko gerrako galtzaileak zigortu, desagerrarazi edo, besterik gabe, ahaztu egin nahi izan zituen. Baina ez zuen lortu. Nafarroan aitzindari izan dira oroimen historikoa berreskuratzeke lanetan: fusilatutakoak lurpetik ateratzen lehenak izan ziren senideak,

EITB Kultura, ikus-entzunezko saria: Gorka García, Jose Luis Barredo, Leire Ikarán, Kerman Díaz eta Iera Uriona.

Iru-xuloko Hitza, prentsako saria: Xalba Ramirez, Andrea Bosch, Aizpea Aizpurua eta Beñat Parra.

BaDA!bil podcasta, entzunezko saria: Ainhoa Etxebeste, Asier Kortabarria, Beñat Gaztelurrutia, Maite Goñi eta Amets Aranguren.

Oroibidea bilatzailea, Interneko saria: Josemi Gastón eta Cesar Layana.

Altza Burua ekimena, kanpaina onenaren saria: Miren Ros eta Izaskun de Miguel.

Ene Kantak, merezimenduzko saria: Jesus Irujo, Nerea Urbizu eta Fermin Sarasa.

herriz herri bildu ziren kolektiboki bik-timen datuak... Orain pauso garrantzi-tua eman dute Oroibidea webgunea osatuta. Dokumentuak, izenak, mapak, ahozko testigantzak, argazkiak eta beste hainbat material aurki daitezke klik bakarrean. Informazioa herritar ororen eskura modu errazean jartzea lortu dute.

“Modu sinplea topatu behar genuen, denentzat funtzionala izan zedin; erre-presaliatuen inguruko informazioa bilatzea ez baita askotan erraza. Baina lortu dugu eta 23.000 pertsona ingururen datu-basea sortu dugu, gelditu gabe handitzen eta osatzen ari dena”, azaldu digu Cesar Layana Nafarroako Memoriaren Institutuko dokumentazio saileko buruak. Nafarroako ikastetxe batzuetan oroimen historikoaren inguruko eskola-proiektuetan hasiak dira www.oroibidea.es tresna modura erabiltzen eta tokiko proiektuetarako ere “baliagarria” izan litekeela iritzi dio Layanak.

“Gure helburua da memoriaren ondarea babestu eta zabaltzea, baita erreparazioa ere. Bide horretan, frankismoaren biktima asko justiziarik eta egiarik gabe geratu dira eta guk, behintzat, ordain publiko bat izan dezaten lan egiten dugu”, gehitu du.

KANPAINA: ALTXA BURUA

Ikusi dut nire begiekin laguna mugikorrarekin hizketan, Google-ri galdezka, zenbat urte dituen aktore batek; alboko lagun-taldea sumatu dut Adimen Artifizialarekin jolasean, gaur falta den kideari abesti bat sortzen; haur eta nerabeak eskolako musikako lanak ordenagailuetan egiten, ia musikaririk ere entzun gabe; nik ere proba egin dut ChatGPTk nola sortzen duen artikulua bat. Eta teknologiaren zurrunbiloan, ahots kritikoak hasi dira altxatzen, kasu honetan bereziki haur eta nerabeengan dituen ondorio kaltegarriengatik.

“Seme-alabei mugikorra emateko adina atzeratzeko guraso batzuen arteko ahozko hitzarmenetan du jatorria Altza Burua mugimenduak, Zarautz, Usurbil, Zumaia, Tolosa... izan ziren aitzindariak. 2019az ari naiz, eta gaur egun 80 talde inguru izango gara Gipuzkoan”, hasi da Patxi Montero, Altza Burua mugimenduko kidea. “2023ko azaroan saretu egin ginen eta ordutik trebatzen, formatzen eta sentsibilizatzen ari gara hainbat kanpaina eta proiekturen bitartez”, jarraitu du.

Zaila da egoera, bitartean ikastetxeak eta etxeak pantailaz betetzen jarraitzen baitugu. Zer egin? “Hasteko, helduko izan behar dugu eredu eta pantailen geure erabilera haur eta nerabeei eskatzen diegun neurrietara ekarri behar dugu; eta bigarrenik, gai honekin kezkatuta dabilenari esango nioke konpartitzeko kezka, hortik hasi baikara besteok ere, behetik gora, kezka kolektibizatuz ohar-tuko baita ez dela berea bakarrik kezka hori eta badela jendea eskoletako digitalizazioa birpentsatu nahi duena, deskonexio digitalaren garrantziaz jabetzen dena, sare sozialek eta beste aplikazio ugari sortzen duten menpekotasunarekin arduratuta dagoena...”.

MEREZIMENDUZKOA: ENE KANTAK

Duela hamabost urte modu xumean hasi zena fenomeno bilakatu da eta Nafarroako haurren etxeetara euskara heltzeko egindako lan honek dagoeneko, lurralde mugak aspaldi gaindituta, 100 milioitik gora ikustaldi ditu Youtube plataforman. “Orain dela hamabost urte haurrentzat euskarazko ikus-entzunezkoen eskaintza urria zen eta Nafarroan, konkretu-

ki, bazegoen euskara mehatxu modura jasotzeko jarrera nahiko orokortua ere. Hori irauli nahian hasi ginen”, kontatu digu Nerea Urbizu taldekideak. “Gaur egun, nahiz eta egoera ez izan amestutakoa, errealitatea pixka bat aldatu da eta hor dago gure aletxoia ere”, esan du.

Kirolariak edo musikaz besteko arloetan ezagunak direnak jarri dituzte kantuan, baita euskaldunak ez diren abeslariak ere; eta hortik hasita, Txantreako

erraldoietaraino. “Sari honek hemendik aurrera sortuko diren proiektuetarako indarra ematen digu eta ilusioz jaso dugu. Sareek indar handia hartu dute azken urte gutxitan eta arriskua handia da euskara bezalako hizkuntza txikienez, hizkuntza handietan sortzen den eduki mordoia gure haurrek klik batera baitaukate eta lan handia egin beharko baitugu euskarari garrantzia emango dion komunitate bat eratzeko”. ●

Ohitura den bezala, talde argazkia atera zuen Dani Blanco ARGIAko argazkilariak, Atxega Jauregiaren aurrean. Ehun lagun inguru bildu ziren bazkaritara eta sari banaketara.